

Книш Віталій Васильович,
доктор юридичних наук,
професор кафедри конституційного,
міжнародного та адміністративного права
навчально-наукового Юридичного інституту
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ, Україна

ОСНОВНІ ЕТАПИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС

23 червня 2022 року Україна отримала статус кандидата у члени Євросоюзу, а у лютому 2023-го президент Володимир Зеленський заявив про

Євроінтеграція — якщо коротко, це процес економічного і політико-правового зближення України з європейськими міждержавними структурами, який має завершитися вступом України до Європейського Союзу.

Основні етапи інтеграції України до Європейського Союзу можна систематизувати наступним чином:

1) *декларативний етап (1993 – 1994 рр.)*, на якому Україна заявила про наміри щодо вступу до ЄС. Зокрема, вперше Верховна Рада декларувалася намір України стати членом загальноєвропейських структур ще у липні 1993 року.

2) *етап первинних угод України з ЄС (1994 – 2007 рр.)*. У червні 1994 року Україна та ЄС підписали Угоду про партнерство та співробітництво. До речі, це була перша угода, укладена Євросоюзом з державами колишнього СРСР. Щоправда, її ратифікація розтягнулася майже на чотири роки, тому документ набув чинності лише 1 березня 1998 року.

3) *етап переговорів про асоціацію з ЄС (2007 – 2019 рр.)*. Зокрема, у 2007 році український уряд розпочав переговори щодо укладання угоди про асоціацію. Підписати її мали у листопаді 2013 року, проте в останній момент Віктор Янукович вирішив поставити процес на паузу. Саме після цього у Києві розпочалися масові протести, які згодом переросли у Революцію Гідності [1].

У результаті Янукович втік з країни, а новий уряд підписав Угоду про асоціацію. 16 вересня 2014 року Верховна Рада та Європейський парламент синхронно ратифікували документ. Проте процес ратифікації країнами-членами ЄС розтягнувся на два роки — останніми угоду схвалили Нідерланди у червні 2017 року. Зрештою 1 вересня 2017 року угода набула чинності.

4) *етап конституційних змін щодо євроінтеграції (2019 – 2022 рр.)*. На даному етапі у лютому 2019 року Верховна Рада ухвалила євроінтеграційні правки до Конституції. Відповідно до них, у преамбулі основного закону прописали «незворотність європейського та євроатлантичного курсу України», а Верховній Раді, Кабміну та президенту доручили робити все належне для набуття повноправного членства України у ЄС та НАТО.

5) *етап набуття статусу кандидата у члени ЄС (2022 р.)*. Після повномасштабного російського вторгнення євроінтеграційний процес різко пришвидшився. 28 лютого 2022 року Україна офіційно подала заявку на членство в Європейському Союзі і вже 23 червня Європейська Рада надала нашій країні статус кандидата на вступ.

б) *етап переговорів про вступ до ЄС (2023 р.)*. На даному етапі Президент Володимир Зеленський очікує, що вони розпочнуться до кінця 2023 року. А поки наша країна має виконати сім вимог Єврокомісії, поставлених у червні 2022 року, необхідних для збереження статусу кандидата:

а) завершити реформу добору суддів Конституційного суду;
б) продовжити судову реформу, включно з перевіркою доброчесності членів Вищої Ради правосуддя (ВРП) та провести добір кандидатів до Вищої кваліфікаційної комісії суддів (ВККС);

в) продовжити боротьбу з корупцією, призначити голову Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП) та Національного антикорупційного бюро (НАБУ);

г) продовжити боротьбу з відмиванням коштів та правоохоронну реформу;

г) боротися із впливом олігархів;

д) привести законодавство про ЗМІ у відповідність з європейським аудіовізуальним законодавством;

е) внести зміни в законодавство про національні меншини [1].

Для виконання цих вимог Верховна Рада ухвалила низку нових законів — про медіа, про національні спільноти, про реформу процедури добору суддів Конституційного суду тощо — хоча не усі з них прийняли в суспільстві однозначно. Зокрема, закон про медіа критикували багато журналістів, а закон про відбір суддів — Венеційська комісія.

Об березня після призначення директора НАБУ прем'єр Денис Шмигаль заявив, що Україна виконала усі сім рекомендацій ЄС. Щоправда, аналітичний центр «Нова Європа» у партнерстві з іншими профільними організаціями станом на січень оцінив середній рівень виконання вимог ЄС у 5,8 балів за 10-бальною шкалою (у листопаді — 4,7 бала).

Остаточний вердикт має надати Єврокомісія. Її проміжний висновок очікується навесні 2023 року. Якщо все піде за планом, цілком можливо, що вже у жовтні Єврокомісія на засіданні щодо розширення ЄС підтримає початок переговорів з Україною про вступ. Потім це рішення має одногосно затвердити Рада ЄС, у цьому випадку — лідери усіх країн-членів).

Під час подальшого переговорного процесу держава-кандидат має адаптувати своє національне законодавство до *acquis communautaire* (з франц. «надбання спільноти», сукупність усіх правових актів ЄС).

Acquis communautaire складається з 35 глав, які входять до шести кластерів: основи; внутрішній ринок; конкуренція та інклюзивне зростання; «зелений» порядок денний та сталий зв'язок; ресурси, сільське господарство та згуртованість; зовнішні відносини [2].

Європейська комісія моніторить цей процес, а Рада ЄС має одногосним рішенням затвердити впровадження кожного з шести кластерів. Після того, як усі члени ЄС одногосно затвердять успішне завершення переговорів, сторони підписують Договір про приєднання. Спочатку його має

ратифікувати Європарламент, потім — національні парламенти держави-кандидата та усіх країн-членів. І лише після цього кандидат офіційно стає новим членом Союзу.

Набуття статусу кандидата на вступ до ЄС важливий крок у процесі євроінтеграції, проте не означає гарантованого набуття повноцінного членства у найближчому майбутньому. Крім України зараз статус кандидата мають ще шість країн – Албанія, Туреччина, Північна Македонія, Чорногорія, Сербія, Молдова. Якщо Молдова отримала його одночасно з нашою країною, то інші набагато раніше. Найпершою – Туреччина, ще у 1999 році.

Проте президент Володимир Зеленський вважає, що Україна може стати членом Євросоюзу за два роки. Такої ж думки і прем'єр Шмигаль.

Водночас європейські лідери зазвичай уникають конкретики щодо цього питання. Наприклад, президент Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн на саміті Україна-ЄС 3 лютого 2023 року казала, що «немає чітких часових рамок, але є цілі, яких необхідно досягти члену-кандидату».

Канцлер ФРН Олаф Шольц у відповідь на запитання, чи стане Україна членом ЄС до 2024 року, розповів про вимоги для вступу. А на уточнення, чи може Київ розраховувати на «бойове заохочення» через війну з росією, зазначив, що критерії однакові для усіх кандидатів [2].

У середньому члени ЄС проходили шлях від початку переговорного етапу до вступу за 4 роки та 10 місяців. Найшвидше його подолали Австрія, Фінляндія та Швеція — трохи менше ніж за два роки. Найдовше йшла Хорватія — майже вісім років.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Коли Україна стане членом Євросоюзу: умови і процедура вступу. URL: <https://chas.news/current/koli-ukraina-stane-chlenom-evrosoyuzu-umovi-i-protsedura-vstupu>.
2. Україна в Європейському Союзі: переваги та недоліки. URL: https://vinobu.vn.ua/?page_id=3083.